

แบบสำรวจข้อมูลพืชสมุนไพร การศึกษาดูงานพืชสมุนไพรนอกสถานที่

ชื่อผู้บันทึกภาพ นาย พรพินิต ปุระสะกัง รหัสนักศึกษา 54191040

วันที่ 8 มีนาคม พ.ศ.2557

ข้อมูลชื่อพืชสมุนไพร

ชื่อทั่วไป(Name) นมสวรรค์

ชื่อท้องถิ่น(Local Name) สาวสวรรค์ พนมสวรรค์ เข็มฉัตร (นครพนม), ฉัตรฟ้า สาวสวรรค์ (นครราชสีมา), น้านมสวรรค์ (ระนอง), พวงพีเหลียง (เลย), หัวลิง (สระบุรี), ปั้งแดง (ภาคเหนือ), นมหวัน (ภาคใต้), ปรางมาลี (ภาคกลาง), โปโกะเหมาะ (กะเหรี่ยงแดง), พุ่มมวก

ชื่อสามัญ (Common Name) Pagoda plant, Pagoda flower

ชื่อวิทยาศาสตร์ (Scientific Name) *Clerodendrum paniculatum* Linn

วงศ์ (Family) Lamiaceae

แบบสำรวจข้อมูลพืชสมุนไพร การศึกษาดูงานพืชสมุนไพรนอกสถานที่

Taxonomy

Kingdom : Plantae
Division : Magnoliophyta
Class : Magnoliopsida
Order : Lamiales
Family : Lamiaceae (alt. Labiatae)
Genus : *Orthosiphon*
Specific : *aristatus*
Variety : -

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ประเภทพืช พืชไม้พุ่มต้นสูง

บรรยายลักษณะ

(Stem) : an erect, open semiwoody shrub with large evergreen leaves and huge showy clusters of orange-red or scarlet flowers held above the foliage. The bush sometimes has multiple stems and gets 3-5 ft (0.9-1.5 m) tall, spreading 2-3 ft (0.6-0.9 m) across.

ต้น : จัดเป็นไม้พุ่มสูง มีลำต้นตรงและเป็นเหลี่ยมสี่เหลี่ยมเป็นข้อๆ และไม่มีกิ่ง แต่มีก้านใบ ซึ่งจะแตกออกจากตรงลำต้นโดยตรง ลำต้นมีความสูงได้ถึง 3 เมตร

(Leaf) : The leaves have heart shaped bases; lower leaves are lobed and upper leaves entire. The handsome, tropical looking leaves can be as large as 12 in (30.5 cm) across. They are arranged in opposite pairs along the fast growing stems which often branch from the roots rather than from a single trunk.

ใบ : ใบเดี่ยวออกเรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก ลักษณะของใบเป็นฝ่ามือ รูปไข่กว้าง หรือรูปไข่เกือบกลม ใบกว้างประมาณ 7-38 เซนติเมตร และยาวประมาณ 4-40 เซนติเมตร ขอบใบหยักเว้าลึกเป็นแฉก 3-7

แฉก ปลายแฉกจะแหลม ฐานใบเป็นรูปหัวใจ ขอบใบเป็นจักคล้ายฟันเลื่อย ผิวใบมีขนและต่อมกระจายอยู่ทั้ง 2 ด้าน

(Flower) : The flowers are funnel shaped with long tubes. Although the individual flowers are only about 0.5 in (1.3 cm) long, they are arranged in massive terminal panicles up to 1 ft (0.3 m) or more in height. The flowers within the pyramid shaped cluster are tiered, like a Japanese pagoda. The showy display lasts from summer through autumn with additional sporadic flowering throughout the year in frost free climates.

ดอก : ออกเป็นช่อแบบแยกแขนงขนาดใหญ่ที่ปลายยอด ดอกมีแดงหรือสีส้ม ช่อดอกเป็นชั้นคล้ายฉัตรหรือรูปไข่ กลีบดอกมี 5 กลีบ มีขนกระจายด้านนอก มีเกสรตัวเมีย มีรังไข่ อยู่เหนือวงกลีบ ส่วนรังไข่เป็นรูปทรงรีเกือบกลมมีความยาวประมาณ 1 มิลลิเมตร ส่วนก้านเกสรตัวเมียจะยาวเท่ากับเกสรตัวผู้ดอกเล็กที่ออกเป็นช่อเป็นชั้นคล้ายฉัตร จะมีอยู่ 2 ชนิดด้วยกัน คือ ชนิดดอกขาวจะเรียกว่า “นมสวรรค์ตัวผู้” และอีกชนิดคือดอกสีแดงที่ เรียกว่า “นมสวรรค์ตัวเมีย”

ผล (Fruit) : ผลมีลักษณะกลม มีขนาดเล็กสีเขียว ผลผนังชั้นในแข็ง ทรงกลม มี 2-4 พู มีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 5-9 เซนติเมตร ผลเมื่อสุกแล้วจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำเงินแกมเขียวหรือสีดำและในผลมีเมล็ดเดี่ยว มีลักษณะแข็ง

เปลือก(Bark) : ส่วนเปลือกต้นมีลักษณะเรียบ เป็นสีน้ำตาลแกมเขียว

อื่นๆ(Other) : เป็นไม้พุ่มสูง มีลำต้นตรงและเป็นเหลี่ยมสี่เหลี่ยมเป็นข้อๆ และไม่มีกิ่ง แต่มีก้านใบ

นิเวศวิทยาและการกระจายพันธุ์ : Ecology and Distribution

พบได้ตามชายป่า ขยายพันธุ์ด้วยการใช้เมล็ด

ส่วนที่ใช้และการใช้ประโยชน์ : Part use and Uses

ใช้รักษาโรคที่เกี่ยวกับระบบทางเดินปัสสาวะ สามารถแยกสรรพคุณได้ดังนี้

1. **ทั้งต้น** – สรรพคุณช่วยลดไขมันในเส้นเลือด ช่วยแก้พิษฝีปากและช่วยแก้พิษจากแมลงสัตว์กัดต่อย
2. **รากและเหง้า** - มีฤทธิ์ช่วยลดความดันโลหิต โดยพบว่ารากและเหง้ามีน้ำมันหอมระเหย มีกลิ่นเฉพาะตัว และมีสาร 2-asarone ซึ่งมีฤทธิ์ช่วยลดความดันโลหิต แต่มีรายงานพบว่าเป็นพิษต่อตับและอาจทำให้เกิดโรคมะเร็งได้ จึงต้องรอการศึกษาความเป็นพิษเพิ่มเติมก่อนการนำมาใช้ ใช้ฝนกับน้ำดื่มแก้อาการปวดท้อง

ช่วยขับเสมหะ ช่วยแก้วัณโรค ใช้ต้มกับน้ำดื่มช่วยขับน้ำคาวปลาของสตรีและใช้เป็นยาถ่าย

3. ใบ - ช่วยรักษาอาการแน่นอกแก้ลมในทรวงอก นำมาตำใช้พอกทรวงอกแก้ทรวงอกอักเสบ นำมาตำแล้ว

พอกแก้ไข้ตันบวม พอกแก้ลูกหนูใต้รักแร้บวม ใบสดนำมาตำเป็นยารักษาอาการปวดข้อและปวดประสาท

4. ดอก - แก้พิษสัตว์กัดต่อย และพิษที่เกิดจากการติดเชื้อ แก้ตกเลือด

บันทึกเพิ่มเติม

ชื่อพ้อง *Clerodendrum pyramidale* Andrews. ปัจจุบันจัดอยู่ในวงศ์กะเพรา (Lamiaceae ชื่อเดิมคือ Labiatae)